

Husdyrbruget 1889.

Af Dylrlæge, Landbrugskandidat **Axel Appel.**

Naar vi ved at se tilbage paa det forløbne Aar desværre maa bekjende, at det økonomiske Udbytte af vort Hysdyrbrug har været mindre godt, da maa Aarsagen for en stor Del søges i Forhold, som vi ikke ere i Stand til at beherske. — Jorden er vor egentlige Rigdomskilde, Husdyrbruget kun det Middel, hvorigjennem vi søge paa mest fordelagtige Maade at udnytte denne Kildes Frembringelser, samtidig med at vi ved dette Middel muliggjør Kildens vedvarende Frugtbarhed. Flyder denne Kilde mindre rigelig, da mindskes vore Indtægter, og hermed følger nødvendigvis, at Rentabiliteten ved den Om sætning, vi lade foretage af Jordens Raaprodukter til mere ædle Produkter gennem vort Husdyrhold, maa forringes. Thi i samme Grad som Raaprodukterne ere os kostbare, og det ere de jo, naar vi avle for lidt af dem, i samme Grad bliver det forædlede Produkt os dyrt. Ernæringsforholdene have sidste Aar gennemgaaende været ugunstige, tildels slette. Vi have avlet for lidt af det, der danner vore Husdyrs Grundfoder, nemlig Græs, Grønfoder, Roer, Hø og Halm; det manglende have vi maattet erstatte ved Korn og Handelsfoderstoffer. Aaret 1889 har i saa Henseende været ublidt for vort Husdyrbrug og bragt Skuffelser. Men de klimatiske Forhold ere vi ikke Herrer over, ligesaa lidt over Konjunkturerne. Bortset herfra.

vil det økonomiske Udbytte af Husdyrbruget være afhængig af det mer eller mindre høje Trin, dette staar paa, af den Dygtighed og Indsigt, der er tilstede hos os, af den Energi og Paapassenhed, vi udfolde for at drive denne betydningsfulde Gren af vor Landhusholdning saa rationelt som muligt. Hvad denne Side af Sagen angaar, overfor hvilken vi kunne gribe virkningsfuldt ind, da synes Aaret 1889 kun at kunne betegnes som et Fremskridtets Aar i det Hele og Store. Aaret har ikke bragt egentligt Nyt, hverken i Retning af Maal eller Midler, men trods de trykkede Forhold er Arbejdet, gaaende ud paa at udvikle produktive Husdyr, Dyr, der betale sig, og gaaende ud paa at søge fremstillet disses Produkter i en stedse højere Grad overensstemmende med Markedets Krav, fortsat i 1889 i en i sin Helhed sund Retning og paa en sund Maade, i Alvor og med ikke ringe Dygtighed. Vi have i saa Henseende gjort Fremskridt, der ville være af varig Følge, Fremskridt, der give os gode Vaaben i Hænde mod de Forhold, der, saasom ugunstige Vejrforhold og Konjunkturer, formindskede det økonomiske Udbytte af hele vor Landhusholdning. Dette mener jeg, vi bør holde klart frem, naar vi lade Husdyrbruget i 1889 passere Revue. Vel have vi endnu kun gjort Begyndelsen og indtage langt fra noget særdeles fremskudt Stade, men Udviklingen har vist, at vi under Trykket ikke have ladet os kue; vi have tværtimod lært at tage os sammen, og vi have set, at vi kunne gjøre det med Virkning. Dette ville vi konstatere som et virkeligt Fremskridt.

Vi skulle herefter først gjenkalde i Erindringen, hvorledes Ernæringsforholdene i det forløbne Aar have været, særlig med Hensyn til vort Kvæghold. Kvægets Huld var ved Indbindingen i Efteraaret 1888 gennemgaaende godt. — Høsten i 1888 gav rigelig med Fyldefoder — Halm og tildels Hø — men, rimeligvis som Følge af den vaade og noget kolde Sommer, syntes Foderet at være forholdsvis fattigt paa Næringsstoffer; der var ingen rigtig »Forslag« i det, man klagede over, at Kørerne, ved samme

Tilskud af Kraftfoder som de foregaaende Aar, gav et mindre Mælkeudbytte, og at Mælken tillige var tyndere, idet Mælkeforbruget til et Pund Smør var usædvanlig stort. Endvidere var Roeavlens i 1888 — navnlig af Runkelroer — meget lille. Man var saaledes kun i Stand til at give et lille Roefoder og undgik alligevel ikke, at Roerne slap for tidlig op, hvilket i Forbindelse med den noget »slappe« Halm nødvendiggjorde et forøget Tilskud af Kraftfoder for at hindre Mælkeudbyttet fra at gaa alt for langt ned i Foraarstiden, inden Kvæget kunde sættes paa Græs. Skjønt der ikke var Tale om Fodermangel noget Steds, saaledes som Tilfældet var i Vinteren 1887—88 i høj Grad paa visse Egne af Jylland, saa var Ernæringsforholdene for vore Kvægbesætninger i Vinteren 1888—89 dog ikke at kalde gode.

Heldigvis kom Foraaret tidlig og med saadan en Styrke, Varme i Forbindelse med Regn, at Kvæget allerede i Begyndelsen af Maj, da det blev bundet ud, fandt rigelig Græs. Hvidet ved Udbindingen var gennemgaaende tilfredsstillende. Udsigterne for Sommerernæringen meget lovende. Desværre blev man i saa Henseende meget skuffet. Maj og Begyndelsen af Juni var en god Græstid, Mælkeudbyttet i Mejerierne derfor ogsaa godt, om end man fra flere Steder klagede over et stort Mælkeforbrug til et Pund Smør. Men efter den Tid blev det for tørt — ingen Regn — Græsset svandt. Følgerne heraf følte meget haardt, hvor man endnu ikke har villet indrette sig paa at imødegaa de tørre Somre ved at sørge for passende Afgrøder til Staldfodring og ej heller kan bekvemme sig til at erstatte det manglende ved Tilskud af Kraftfoder. Paa saadanne Steder svandt Mælkeudbyttet ind til et Minimum, der paa visse Egne af Jylland i Juni og Juli medførte eller nødvendiggjorde en delvis Indstilling af Andels- eller Fællesmælkeridriften. Slige »Sultekure«, som Kvæget paa saadanne Steder har maattet gennemgaa, turde muligvis dog medføre det Gode at aabne Folks Øjne for, at de ved en saadan Behandlingsmaade »spare paa

Skillingen og lade Daleren gaa«, bringe dem til at indse, at en nogenlunde rigelig, ligelig og ensartet Ernæring hele Aaret rundt er en absolut Betingelse for et lønnende Kvægbrug (Husdyrbrug), og der turde være særlig Anledning til at pointere, at denne »Sultekur« om Sommeren, denne for en kortere eller længere Tid for knappe Ernæring, der altid er forkastelig, især bliver uøkonomisk, hvor man fodrer godt om Vinteren; saa hellere halvsulte Kvæget hele Aaret rundt. Tidligere var »Vintersult« almindelig; der turde nu være Anledning til at gjøre opmærksom paa, at der er noget, der hedder »Sommersult«. Det hjælper kun lidt, at vi anstrænge os for at oparbejde vort Husdyrbrug gennem Avlen, ved Udvalg og Benyttelse af gode Tillægsdyr, naar vi forsømme Plejen. Saa længe vi lade vore Husdyr »sulte« kortere eller længere Perioder af Aaret, faa vi ikke oparbejdet produktive Dyr. Dog er deres Tal i stadig Stigen, der indse, at delvis Staldfodring, Fodring af Kvæget paa visse Tider af Sommeren, er nødvendig for med mindst muligt Tab at slippe gennem Sommerens Skjærsild, — Tørken. — Men ogsaa de, der havde belavet sig paa delvis Staldfodring, følte Sommerens Tørke. Grønafgrøderne bleve smaa, fyldte for lidt, og det blev ofte nødvendigt at hugge en Del af den grønne Vaarsæd og saaledes ved Hjælp af denne ved Siden af Kraftfoder, Halm og Hø at bøde paa Græsmangelen. Endelig i Slutningen af Juli fik vi Regn, og nu bedredes Græsmarkerne overordentlig meget. Hele Efteraaret var Græsningen at kalde god, hvilket i Forbindelse med det milde Vejr, endog gennem November, bevirkede, at man lod Kvæget gaa længe ude, særlig Ungkvæg (og Plage), og dette ydermere af den Grund, at Høsten i 1889 gav meget lidt til Fyld — Høhøsten var dog rigtig god mange Steder — og det derfor kunde komme til at knibe med Vinterfodret. Da Roeavlens ifjor gennemgaaende maa kaldes lille — paa visse Egne rigtig god, paa andre totalt mislykket —, vil dette, i Forbindelse

med en mindre Halmmængde, sikkert medføre om ikke ligefrem Fodermangel paa de halmfattige Egne saa dog en meget stor Økonomi i Anvendelsen af Halm paa Bekostning af et forøget Tilskud af Kraftfoder.

Skjønt der uden Tvivl ifjor er brugt forholdsvis mere Korn end i 1887—88 til Opfodring paa Kreaturene, fordi en Del af Sæden, som Følge af den meget vaade Sommer i 1888 og det uheldige Høstvejr mange Steder, var en daarlig Handelsvare, saa er vort Forbrug eller vor Overskudsindførsel af Handelsfoderstofferne Klid og Oliekager dog gaaet ikke saa ganske lidt op over forrige Aars Overskudsindførsel, skjønt denne var saa stor som ingen Sinde før. Dette store Forbrug har for en Del været dikteret af den Knaphed, som vi have omtalt var tilstede i Kvægets Grundfoder i 1888—89, men har ogsaa sin Grund i, at »Kraftfodringen« vinder mere og mere Terrain navnlig ude i de mange smaa og mindre Besætninger med fra 1—14 Køer, hvilke Besætningers Antal Køer udgjør 71,5 pCt. af det samlede Antal Køer i Landet, altsaa omtrent de tre Fjerdedele.

Overskudsindførslen var af:

	Klid.	Oliekager.
I 1886—87:	182,233,571 Pd.	87,781,371 Pd.
- 1887—88:	196,025,025 »	128,814,289 »
- 1888—89:	212,274,969 »	134,540,141 »

Overskudsindførslen af Klid og Oliekager er saaledes nu ca. 347 Millioner Pund eller ca. 22 Millioner Pund større end i det foregaaende Aar (16 Mill. Pd. Klid, 6 Mill. Pd. Oliekager).

Vor Smørproduktion er i stadig Stigen. Naar man fra visse Sider har villet gjøre gjældende, at da der er bygget ligesaa mange Andelsmælkerier i 1889 som i tidligere Aar, er Resultatet »mere end tarveligt«, saa er hertil at bemærke dette, at der for det første ikke er bygget saa mange ny Andelsmælkerier, og for det andet

er det en Kjendsgjærning, at Forholdene gennem Vinteren 1888—89 og særlig i Sommeren 1889 vare, som vi have berørt tidligere, meget ugunstige for Mælkeproduktionen. Naar dette tages i Betragtning, kunne vi vist være godt tilfredse med en Fremgang i Overskudsudførslen af Smør, der andrager c. 10 pCt.

Overskudsudførslen af Smør var:

I 1886—87:	35,084,062 Pd.
- 1887—88:	47,227,686 »
- 1888—89:	51,713,145 »

Denne Fremgang er saa meget glædeligere, som den er fulgt af en Stigning i Smørprisen, der, om den end ikke har været stor, nemlig 4,22 Øre pr. Pund, dog for de c. 52 Mill. Pd. Smør giver det danske Landbrug en Merindtægt af 2,755,941 Kr. 63 Øre. Landbrugsaarets Middelprijs for 1ste Klasses Smør har efter 12 maanedlige Optegnelser fra »Grosserer Societetets« Noteringer været 96,22 Øre pr. Pd. i 1888—89 imod 92,00 Øre i 1887—88.

Det er jo en ganske kjøn Smørproduktion, vi møde med, men i og for sig er der ikke noget at prale af. Tage vi nemlig Koantallet, der 1888 var 954,250 Stkr., og sammenholde dette med Overskudsmørudførselen, og hvad vi med Rimelighed kunne antage, at der bliver forbrugt af dansk Smør herhjemme, hvilket Forbrug vel kan sættes til 30 Pd. aarlig pr. Individ, saa giver dette kun 122 Pd. Smør aarlig pr. Ko, hvilket, beregnet efter 28 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør, er en aarlig Mælkeydelse pr. Ko af 3416 Pd. — Naar vi vide, at vi nu have mange gode Besætninger, der yde gennemsnitlig fra 5—7000 Pd. Mælk pr. Individ aarlig, da ville vi faa et Indtryk af at det mange Steder endnu staar meget daarligt til med Kvægholdet.

Priserne paa Svin have 1888—89 været opadgaende og gennemgaende gode, og da Overskudsudførselen 1888

af vor Svineudførsel repræsenterer en Kapital, der kommer godt op paa Siden af Værdien af Overskudsudførslen af Smør (omtrent som 34—41), vil man kunne forstaa den Forskjel, det gjør i Indtægten med nogle Øres Tillæg pr. Pd. Svin levende Vægt. Konkurrencen mellem de mange oprettede Svinelagterier har uden Tvivl bidraget meget til den bedre Pris. Da Tyskland stadig har holdt lukket, er vor Udførsel af levende Svin aftaget meget betydelig. Størsteparten er gaaet til England, over Esbjerg-Hull — henved en 20000 Stkr. — Fra 1ste Januar 1890 er Kontrakten mellem Indenrigsministeriet og »Det forenede Dampskibsselskab« om en ugentlig Dampskibsforbindelse med Hull hævet. At denne Udførselsvej har gjort sin Nytte, ved at skaffe os af med vore fede Svin, Søer og Orner til gode Priser, er hævet over al Tvivl. Vi maa ønske denne ugentlige Forbindelse med Hull vedligeholdt, og det synes jo, som om »Det forenede Dampskibsselskab« ikke er utilbøjeligt til at vedligeholde en saadan privat.

Forandringen i vor Svineudførsel, der fandt Sted 1887—88, nemlig Overgang fra at exportere en stor Del af Svinene i levende Tilstand til at forarbejde Svinene herhjemme til Flæsk for det engelske Marked og dør forhandle det, er bleven endnu større 1888—89.

Overskudsudførslen var:

	Af levende Svin.	Af Flæsk og Skinker.
I 1886—87:	249,132 Stkr.	46,684,478 Pd.
- 1887—88:	60,377 »	73,110,140 »
- 1888—89:	21,530 »	74,595,144 »

Efter disse Tal er vor samlede Svineudførsel mindre 1888—89 end 1887—88. Dette er den dog næppe i Virkeligheden. Der har nemlig vist sig at være Uoverensstemmelse mellem den danske og den engelske Statistik med Hensyn til vor Flæskeexport, saaledes at vor Export var større end den engelske Import herfra Landet. Landhusholdningsselskabet har søgt Oplysninger om Grunden til

denne Uoverensstemmelse, og følgende Oplysninger ere da fremkomne fra Generaldirektoratet for Skattevæsenet: »Den Omstændighed, at der ved Udførsel til Udlandet af saltet Kjød og Flæsk indrømmes Afskrivning i Kreditoplaget for det til Saltningen anvendte Salt, og at den endelige Udførsel ofte foregaar fra et andet Toldsted end det, ved hvilket Afskrivningen i Oplaget skal foregaa, har tidligere ved enkelte Toldsteder fremkaldt Tvivl om, hvorvidt de paa denne Maade udførte Partier Flæsk og Kjød skulde opføres i Listerne af det egentlige Exportsted (o: det danske Toldsted, som sidst berøres af Varen) eller af det Toldsted, ved hvilket Afskrivningen i Oplaget foretages, og det maa antages, af Toldstedernes Usikkerhed i saa Henseende har bevirket, at enkelte Partier af de her omhandlede Varer ere opførte i Varelisterne 2 Gange, hvilket kan forklare Uoverensstemmelsen mellem den danske og den engelske Statistik for disse Varers Vedkommende«. Denne her omhandlede Fejl fra Toldvæsenets Side er søgt rettet siden 1ste Oktober 1888. Tallene for Udførselen for 1888—89 turde derfor nu være korrekte, medens de tidligere anførte i Virkeligheden vare for høje. Deraf den tilsyneladende Nedgang.

Slagteriernes Antal er blevet betydelig forøget i 1889, og flere kunne ventes oprettede. Denne »Mani« for at faa et Slagteri i hver By er ikke ubetinget glædelig. Følgen bliver, at en Del af disse Slagterier blive smaa, hvorved Driften maa blive forholdsvis kostbarere, og Vanskeligheden ved at levere større ensartede Mærker forøges. Sorteringen bliver mindre fuldkommen, den skarpere Konkurrence gjør, at man bliver mindre nøjeregnende med Kvaliteten, og den Spore for Avlen af 1ste Klasses Slagterisvin, der skulde ligge i, at disse blev saa meget bedre betalte, bliver uden Virkning. Det gjælder ikke om, at hver By faar sit eget Andelsslagteri; Opmærksomheden bør rettes paa ved Sammenslutning at kunne blive i Stand til at levere det bedst mulige Raaprodukt, ved at man i Fællesskab søger at fremme Avlen og Op-

drættet af Svineracer egnede for Produktion af Bacon, og denne Bestræbelse bør støttes gennem Slagterierne, saa at de honorere denne ved at lade foretage en skrappe Sortering af Svinene og ved at tage mere Hensyn til Kvaliteten. Vi maa ind paa at anvende Afregning efter Slagtevægt; Docent Fjords Svinefodringsforsøg godtgjør tydelig, at en saadan Betalingsmaade er nødvendig og den eneste retfærdige. Den finder jo ogsaa Anvendelse paa flere Slagterier, men det er endnu kun Undtagelse, hvad der burde være Regel. Endelig maatte man søge at arbejde hen til, at Priserne komme til, muligvis gennem en officiel Notering, at staa i et passende og virkeligt Forhold til Priserne paa det engelske Marked, saaledes at det blev den øjeblikkelige Efterspørgsel, der dikterede Priserne. Derved vilde meget være vundet.

Vi have nu ialt her i Landet 28 Svineslagterier, hvoraf 14 Andelsslagterier, 14 private Slagterier. Det er Andelsslagterierne, der især ere tiltagne. Til Belysning af Udviklingsgangen meddeles følgende:

Oprettede Andelssvineslagterier:

I 1887.	1888.	1889.
Horsens	Vejen *)	Odder
	Esbjerg	Skjern
	Kolding	Herning
	Faaborg	Masnedsund
	Slagelse	Kjøge
	Holbæk	Nykjøbing p. F.
		Ringsted
		(nærmest Aktieslagteri).

Desforuden er der taget Bestemmelse om Opførelse af Andelsslagterier i Hjørring, Randers, Skander-

*) Vejen er senere gaaet over til privat Drift.

borg og Silkeborg, og der har været arbejdet paa at faa Slagterier i Frederikssund og Thisted. Private Slagterier findes nu i Varde, Holstebro, Hjørring, Aalborg, Randers, Aarhus, Assens, Kjøbenhavn, Kristianshavn, Maribo, Vejle, Odense, Skive og Silkeborg; de 2 sidste ere oprettede 1889. Beregnet efter vor Udførsel bliver der kun ca. 22000 Svin i Gjennemsnit til hvert Slagteri at behandle, men da et enkelt af Privat-slagterierne behandler op mod det femdobbelte og flere det dobbelte Antal, bliver der kun et lille Antal til en Del af Andelsslagterierne. Der turde derfor være Anledning til at tage Reb i Sejlene og sunde sig lidt. Konkurrencens Goder kunne ogsaa kjøbes for dyrt.

For Kreatur- og Hesteprisernes Vedkommende have Forholdene omtrent været som ifjor, maaske dog næppe saa gode for Hestenes Vedkommende. Gode Varer have dog altid kostet gode Priser. Gode Kalvekøer have været dyre. Den stærke Efterspørgsel efter denne Vare skyldes sikkert den stadig stigende Tilslutning til og Sammenslutning i Andelsmælkerierne. Selv med Udsigt til knapt Vinterfoder bevirkede Efterspørgslen en Prisstigning i Efteraaret. En Del Køer er ogsaa solgt ud af Landet.

Priserne paa Fedekvæg vare ogsaa omtrent de samme som 1887—88, Noteringerne for prima Varer have været lidt højere, men Udbyttet af Fedningen har næppe været saa godt som forrige Aar, da det magre Kvæg har været forholdsvis dyrt. Desuden led Vinterfedningen under de knappe Beholdninger af Roer. Vi have sidste Sommer sendt en Mængde Kreaturer til England, ikke Fedekreaturer men magre Dyr, der ikke tog sig videre godt ud paa Markederne i Newcastle og London og heller ikke bragte store Priser hjem, men vi havde Græsmangel.

Ifølge Ugeskriftets Handelsberetninger have Kvægpriserne paa Kjøbenhavns Kvægtorv for første Klasses Varer været:

I Oktbr. 1888:	44—48	Kr. pr. 100 Pd. slagtet Vægt
Aug. og Septb. 1889:	48—52	- do. do.
Resten af Aaret:	46—50	- do. do.
Laveste Pris for ringeste Kvalitet	24	Kr. do. do.

I England og Skotland have Priserne paa de forskellige store Kvægmarkeder været pr. 100 Pund slagtet Vægt:

	Maximumsprisen. (Bedste Kv.)	Minimumsprisen. (Daarligste Kv.)
London:	60—67 Kr.	44—56 Kr.
Newcastle:	56—62 -	35—42 -
Edinburgh		
og Glasgow:	57—66 -	42—55 -

Den lave Notering fra Newcastle gjælder sikkert vort Kvæg; vel sende vi noget til London, men det er kun forsvindende, saa der er næppe ved Noteringerne taget Hensyn til det. I London, Edinburgh og Glasgow have Noteringerne været lavest i Foraarsmaanederne Maj, April og Marts, i Newcastle lavest i samme Maaneder og lave i September og Oktober.

Vor Overskudsudførsel af Hornkvæg (Oxer og Køer) var 1888—89 79714 Stkr. imod 73024 Stkr. i 1887—88; eller 6690 Stkr. større. Den absolute Udførsel dog kun 5003 Stkr. større, nemlig 96792 Stkr. mod 91789 Stkr. i 1887—88. Denne større Udførsel skyldes sikkert den tørre Sommer, der nødte mange til at formindske deres Besætninger. Det er ogsaa i April og Juli Kvartaler, at denne større Udførsel falder, thi i Oktober og Januar Kvartaler har Udførselen været mindre end i de tilsvarende Kvartaler af 1887—88.

Overskudsudførselen af Kalve har i 1888—89 andraget 7828 Stkt. mod 4273 Stkt. forrige Aar. Denne Merudførsel falder ogsaa i April og Juli Kvartaler, særlig

i sidstnævnte. Priserne vare i dette Kvartal ogsaa meget gode i England.

Komme vi herefter til Faar og Geder, da er Overskudsudførselen af denne Gruppe betydelig større end i 1887—88, nemlig 55,737 Stkr. mod 26,255 Stkr., altsaa tiltaget med 29,482 Stkr. eller mere end dobbelt saa stor som forrige Aar og større end 1886—87. Den absolute Udførsel er dog kun 26,347 Stkr. større end 1887—88, da Indførselen er godt 3000 Stkr. mindre. At dette skulde være ensbetydende med et større Faarehold er ikke rimeligt; det ligger uden Tvivl for største Delen i de gode Priser, der sidste Sommer beholdtes for Faarekjød i England, væsentlig paa Grund af at Tysklands Indførsel af Faar til England var stoppet. Ogsaa Græsknapheden turde være medvirkende ved denne Stigning af vor Faareudførsel.

Overskudsudførselen af Heste er gaaet noget ned. I 1888—89 var den 10,216 Stkr. imod 12,752 Stkr. i 1887—88. Den absolute Udførsel er dog kun ubetydelig aftaget, nemlig med 665 Stkr., fra 17,632 Stkr. til 16,967. Indførselen af Heste i 1888—89 har oversteget forrige Aars med 1871 Stkr.; den var 6751 Stkr. mod 4880 Stkr. i 1887—88.

Hovedresultatet af ovennævnte Oplysninger er i sin Helhed glædeligt. Vi have forøget vor Smørproduktion betydeligt, og Priserne ere stegne. Vi have faaet vore Svin godt betalte. Kvægpriserne have været tilfredsstillende i Sammenligning med forrige Aar; Faarene have været dyre. Ingen Nedgang i nogen Gren af Betydning, men Fremgang paa væsentlige Punkter. Der er saaledes ingen Grund til Klage paa dette Omraade; en anden Sag er det, som vi begyndte med at omtale, at Aaret i det Hele, paa Grund af en daarlig Avl, har været mindre godt, men desto større Grund have vi til at glæde os over, at Konjunkturerne dog have tilsmilet os lidt i det forløbne Aar.

Efter at have omtalt Ernæringsforholdene for vore Husdyr, Produktionen og de Priser, vi have opnaaet, er

det naturligt, at vi søge at klare os, hvorledes der er arbejdet for at hæve Niveauet i vor Husdyravl og vort Husdyrbrug eller rettere i vor Kvægavl og vort Kvægbrug. (Hesteavl vil, som sædvanlig, paa andet Sted blive gjort til Gjenstand for speciel Omtale). Her se vi da strax, at der intet særligt Nyt er kommen frem og taget under Prøvelse. Baade paa selve Avlens og Brugens Omraade have vi traadt i sidste Aars Spor. Det Arbejde, der 1888 blev gjort baade af den Enkelte, af Foreninger og af Staten, gik i Hovedsagen ud paa at ophjælpe Avlen ved for det første at søge vakt hos det store Flertal, altsaa i Almindelighed, Opmærksomheden paa og Forstaaelsen af den Rolle, et kyndigt og med Omhu ledet Udvalg af Tillægsdyr — Avlsdyr — spiller som Løftestang for Kvægbruget, og for det andet, at faa denne mulig vakte Opmærksomhed og Forstaaelse til at give sig Udslag i Handling. Et saadant Arbejde præger ogsaa 1889 og har baaret gode Frugter allerede. Opmærksomheden er vakt hos mange, Forstaaelsen hos en Del. Folk ere vaagne, naar der tales om Kvægholdet; man har handlet mange Steder; Begyndelsen er gjort; nu gjælder det om at faa Bevægelsen til at brede sig og at faa den ledet i et sundt Spor til videre Udvikling. Her ligger et stort Arbejde for, saavel for den Enkelte som for de mange i Flok; det vil kræve Udholdenhed og Enighed i Hovedpunkterne, men saa vil det ogsaa medføre Lønnen.

Skjønt Avlsforeningssagen endnu i sin Almindelighed vel ikke kan siges at have traadt sine Børnesko og derfor ej heller har overstaaet Børnesygdommene, saa synes det dog, naar vi se hen paa dens Liv i Aaret 1889, at vi kunne se Fremtiden i Møde med god Fortrøstning til, at den vil faa et sundt og virkningsfuldt Liv. Ikke alene er Foreningernes Antal voxet overmaade meget i det forløbne Aar, men den Indordning under en fælles Ledelse, hvorved det bliver muligt med mere Virkning at arbejde sig fremad og vel at mærke mod samme Maal, denne Indordning er nu ikke længer blot noget ønskeligt, den er

iværksat mange Steder, og den er ved at forme sig andre Steder. »Husdyrloven af 1ste April 1887« bidrager i høj Grad til, ved det Tilskud den hjemler Avlsforeningerne, at fremskynde Dannelsen af disse og til at lette Gjennemførelsen af en virksomhedsfuld Organisation, hvorved skabes Garantier for en sund Udvikling. At give en Skildring af hvorledes denne Organisation udøves i de forskjellige Landsdele, dertil er ikke Stedet her, men da Avlsforeningerne synes at skulle komme til at spille en meget betydelig Rolle for vort Husdyrbrug, skulle vi for Kvægavlerforeningernes Vedkommende forfølge deres Udbredelse i Landets forskjellige Egne og med det samme gjøre nogle Bemærkninger om den Tilslutning, Indordningen under Fællesledelser har faaet.

Vi ville denne Gang begynde med Jylland som den Landsdel, hvor Kvægavlerforeningerne i det forløbne Aar have haft mest Fremgang. Saavidt vi have kunnet bringe til Kundskab, findes der nu i Jylland imellem 130 og 140 Kvægavlsforeninger saaledes ordnede, at de ville kunne vente at faa Statstilskud. Ifølge fremkomne Oplysninger paa Delegeretmødet i Aarhus i Oktober 1888 fandtes paa den Tid i Jylland 86 Foreninger. — Af de nuværende Kvægavlsforeninger i Jylland findes:

I Randers Amt	58.	Alle Foreningstyre af jydsk Race.
- Aarhus »	33.	do. do.
- Viborg »	14.	do. do.
- Hjørring »	7.	do. do.
- Ribe »	7.	do. af rød dansk Race.
- Thisted »	6.	do. af jydsk do.
- Ringkjøb. »	4.	1 af rød dansk Race, Resten jydsk
- Aalborg »	3.	Alle Jyder.
- Vejle »	4.	2 Jyder, 2 af rød dansk Race.

Desuden findes i det sydvestlige Jylland en Del Aktietyre mest Korthorn og Korthornsblandinger.

Angaaende Organisationen i Jylland meddelte Etatsraad Hvass paa Delegeretmødet i Aarhus i Oktober 1889, at der ved Udgangen af Maj Maaned s. A. fandtes 4 Organisationscentre omfattende 80 organiserede Foreninger, nemlig: I: Randers Amt med 50, II: Silkeborg, Lysgaard-Hids Herreders med 14, III: Aarhus Amt med 11 og IV: Kolding og Omegns Landboforening med 5, samt at der var 5 Steder, hvor Centre for større Kredse stod i Begreb med at danne sig, nemlig Ringkjøbing Amt. Hjørring Amt, Skanderborg Amt, Horsens Foreningerne og Thyrsting-Vrads Herreder samt Vejle Amts Landboforeninger. Dette er et ganske kjønt Resultat. Randers Amt staar stadig som det lysende Exempel; her findes det største Antal Foreninger — omtrent alle under Fællesledelse af Randers Amtshusholdningsselskab — her er System i Sagen — og her har man opnaaet kjønne Penge-tilskud til Kvægavlsforeningerne, hvilke gjør sin store Virkning. Siden 1ste April 1887 er Kvægavlsforenings-sagen under Randers Amtshusholdningsselskab støttet med følgende Summer, hvilke ere komne selve Foreningerne tilgode.

I Statsbidrag til Foreningerne	7695 Kr.
I Præmier, dels til Statens, dels til Selskabets	
Skuer	3545 -
Fra Randers Sparekasse	800 -
	Ialt 12090 Kr.

Randers Amtshusholdningsselskab fortjener stor Anerkjendelse for det betydelige Arbejde, det ved sin Formand Etatsraad Hvass har nedlagt i Kvægavlsforeningssagen.

Paa Sjælland er Kvægavlsforeningernes Antal, siden Beretningen ifjor, tiltaget med ca. 30. Størst har Fremgangen været i Gml. Roskilde Amt; der findes nu 17 Foreninger mod 4 ifjor. De 14 af disse sortere under et fælles Kvægavlsforeningsudvalg, nedsat af de 2 i Amtet værende Landboforeninger, en staar under Præstø Amts Kvæg-

avlerforening, og to staa paa egne Ben. I Frederiksborg Amt findes 33 Foreninger, af hvilke 25 ledes under »Frederiksborg Amts Landboforening«s Auspicier, 8 under »Horns Herreds Landboforening«. I Præstø Amt samvirker 8 Landboforeninger gennem 44 Kvægavlsforeninger. I Sorø Amt 18 Foreninger. I de fire nævnte Amter ere Grundtrækkene i Organisationen den samme. Holbæk Amt arbejder paa en noget afvigende Maade. Der finder dels en Udstationering Sted af Tyre (18) fra Holbæk Amts økonomiske Selskabs Kvægavlsforening, dels findes en Del Foreninger — uafhængige af Selskabet — men organiserede i Lighed med Foreningerne i de fire førstnævnte Amter. Hvert Amt paa Sjælland har sin Konsulent til Ordning og Fremme af Sagen.

Paa Lolland-Falster arbejde 12 Kvægavlsforeninger og 4 Tyreholdsforeninger. 11 Kvægavlsforeninger have indordnet sig under Fællesledelse af Maribo Amts økonomiske Selskab. De 4 Tyreholdsforeninger arbejde særskilt. (Selskabet har begyndt Stambogsføring).

Fyenboerne staa tilbage, hvad angaar Avlsforeninger, vel for en Del begrundet i, at man paa Fyen i Almindelighed har havt bedre Materiale at arbejde med paa Kvægavlens Omraade. — Der findes forholdsvis faa Foreninger paa Fyen. I Svendborg Amt (Langeland undtaget) arbejde Foreningerne efter samme Plan og under Svendborg Amts landøkonomiske Selskab. I Odense Amt finder ingen fælles Overledelse Sted af de derværende Foreninger.

Hvad angaar Dyrskuevirksomheden, da synes det, at den netop har vundet i Interesse og Nyttevirkning, siden hele Avlsforeningssagen er kommen op. Man vil med en ikke ringe Tilfredsstillelse se, at Præmierne, i de Egne hvor Kvægavlsforeningerne have vundet godt Fodfæste, for en stor Del gaa til Tyre, der tilhøre Kvægavlsforeninger. Denne Kjendsgjerning er glædelig, dels fordi den viser, at Foreningerne ere i Besiddelse af gode Tyre, ofte de bedste, dels fordi man her

har en Garanti for, at Præmien (Pengebeløbet) kommer den almindelige Kvægavl til Gode, og det er den, der maa tages Hovedsigte paa.

Ingen af Fællesforeningerne have i Aaret 1889 ladet afholde noget større Dyrskue, men der blev sidste Sommer afholdt et stort Dyrskue i Randers den 3dje Juli, hvor Amtshusholdningsselskabet med Held for første Gang forsøgte en Mønstring af det bedste Materiale, Randers Amt raader over til Forbedring af Kvæg- og Hesteavlen. Der var samlet ca. 700 Dyr, et meget anseligt Antal. Skuet omfattede 4 Afdelinger:

1. Den præmierede Del af Statsskuet, 28 Hingste, 29 Tyre.

2. De i Randers Amt og tilgrænsende Dele af Viborg Amt værende 9 Landboforeningers Fællesskue af deres iaar præmierede bedste Avlsdyr, nemlig 13 Hingste og 7 Tyre.

3. Kvægavlerforeningernes Skue med 39 Tyre, omtrent alle tidligere præmierede.

4. Amtshusholdningsselskabets eget Skue med 574 indmeldte Dyr.

En lignende Mønstring vil blive foretaget ad Aare, og om en saadans store Betydning til Belæring og til virkelig Sammenligning af det Standpunkt, Kvægavlen indtager indenfor den Egn, som Skuet omfattede, kan der vel næppe være to Meninger.

Af de samvirkende sjællandske Landboforeninger afholdtes der den 13de og 14de Maj 1889 et Fedeskue i Kjøbenhavn, et meget lille Skue, kun omfattende 55 Dyr, men gennemgaaende gode. Besøget var lille; Interessen for disse Skuer er nedadgaaende. Vi lære ogsaa for lidt af dem. Regnskaberne over anvendt Foder og Vægtangivelserne ere for ufuldkomne til at man gennem disse kan danne sig nogen virkelig Mening om de forskellige anvendte Fedningsmethoders økonomiske Side, og dette er en stor Mangel, thi det er i Grunden det væsentligste, vi kunde lære ved vore Fedeskuer med den

Karakter, de have, og ifølge den Maade, vi holde Kvæg paa. Den Rolle, vore Fedeskuer spille med Hensyn til at klare for os — gennem Præmieringen — Begreberne om, hvordan et virkeligt »Kjøddyr« skal se ud, den er, navnlig paa Ørne, kun lille. Skulde den faa aktuel Betydning, da maatte der tages mere Hensyn til »Kvaliteten« og mindre til Fedningsgraden, end det nu er Tilfældet.

At man tænker paa i Fremtiden at fremstille Svin paa Fedeskuerne vil sikkert være en ikke lille Vinding for disse.

Paa Svineavlens Omraade er der skët Fremskridt med Hensyn til at lægge Vægt paa Avl af gode Racer, egnende sig for Baconproduktionen. Denne Bestræbelse er imidlertid, som tidligere berørt, ikke bleven tilstrækkelig støttet fra Slagterierne, idet de ikke have gjort den tilstrækkelige Forskjel i Prisen paa 1ste og 2den Kl. Vare. De mange Slagterier — Konkurrencen — har skadet Avlen af Sengsvin meget eller rettere været en Hindring for, at Avlen kunde brede sig. Saa længe det er 1ste Kl. Svinene, der maa bøde for 2den Kl.'s Ufuldkommenheder, da bliver Avlen af Sengsvin ikke almindelig. — Ogsaa i Svineavlen begynde Avlsforeningerne at gjøre sig gjældende. Der er i denne Vinter oprettet to saadanne i Dover Sogn ved Skanderborg, og flere ventes oprettede i den nærmeste Fremtid. Rønavl af det store hvide Yorkskire Svin (large white breed) er paabegyndt sidste Sommer hos Gaardejer N. H. Sørensen, Dorotheasminde ved Uldum. Han har hentet 1 Orne og 5 Søer i England. Horsens Slagteri har 4 ægte Yorkshire Orner. Man arbejder i Horsenseggen energisk for Avlen af gode Slagterisvin. Der klages af flere over, at man har faaet Orner fra England, der slet ikke have svaret til det, man havde ventet. Det er rimeligt nok, hvis man ikke har kjendt og søgt paalidelige Mænd. Sanders Spencer, Holywell Manor, St. Iwes, Huntingdonshire, har en meget god Besætning af Yorkshire Svin, den bedste jeg saa i England, og Spencer behandler Folk godt. — I det forløbne Aar har

Docent Fjord udsendt 2 Beretninger om de under hans Ledelse udførte Fodringsforsøg, dels med Svin, dels med Malkekøer. Forsøgene gik for Svinenes Vedkommende ud paa at søge oplyst Foderværdien af Korn paa den ene Side og forskellige Slags Oliekager samt Blodbrød paa den anden, endvidere Betydningen af de forskellige Racer ved samme Fodring. For Malkekøernes Vedkommende var Opgaven at komme til Kundskab om, hvorvidt en vis Mængde Roer og en vis Del af Kraftfoderet kunde træde i Stedet for hinanden, uden at dette i nogen kjendelig Grad paavirkede Mælkeudbyttet, Mælkens Sammensætning, særlig dens Fedme, samt Dyrenes Trivsel. Vi skulle ikke her gjøre Rede for de Resultater, der ere vundne, men kun udtale Glæden over, at Forsøgene, der alt have givet adskillige interessante og nyttige Oplysninger, fortsættes.

Dr. med. B. Bang har offentliggjort en Afhandling om »Tuberkulosen blandt Husdyrene i Danmark«, der burde læses af enhver Kvægbruger i Danmark med al den Eftertanke, det behandlede Æmnnes Alvorlighed og de værdifulde Bidrag til Belysning af denne Sygdoms Forekomst, Udbredelse og Bekæmpelse osv. har Krav paa. — »Foreningen af jyske Landboforeninger«s Husdyrbrugsudvalg har udgivet 1ste Hefte af »Stambog over Tyre af jydsk Race«, udarbejdet af Foreningens Konsulent. Den omfatter alle de Tyre af jydsk Race, som ere præmierede ved Landmandsforsamlingerne, Foreningen af jyske Landboforeningers Skuer for Tillægsdyr og Statstyreskuerne i 1887 og 1888. Stambogen vil utvivlsomt være til megen Nytte for de jyske Kvægopdrættere og derved gavne Avlen af jydsk Kvæg i sin Almindelighed.

Fra 1ste Oktober 1889 er Dyr læge P. A. Mørkeberg af Indenrigsministeriet ansat som Konsulent i Husdyrbrug og Husdyravl med særligt Henblik til Kvægavlen paa Øerne. Endvidere er Dyr læge J. Arup af Indenrigsministeriet udnævnt og ansat som Danmarks Veterinærkonsulent i England med det Formaal at varetage vore

Interesser paa Kvægexportens Omraade, en Foranstaltning, der forhaabentlig vil vise sig at være af god Nyttevirkning.

Vore Husdyrs Sundhedstilstand har i 1889 i sin Helhed været god. Mange Dyr læger have til visse Tider — f. Ex. Eftersommeren og Efteraaret — havt saa lidt at bestille som ikke kjendt i flere Aar. Kalvekastning har hærget enkelte Egne af Landet i temmelig høj Grad, for Exempel Langeland, ligesom ogsaa paa sine Steder Dødeligheden blandt Kalve har været slem.

Vi ere endnu ikke naaede frem til en Lov, hvorigjennem vi kunne bekæmpe Tuberkulosen, denne Kræftskade paa vort Kvæg- og Svinehold. Men noget maa der gøres fra Statens Side i denne Sag. Alene ved privat Initiativ naa vi ikke Maalet: Tuberkulosens Udryddelse, hvilket, praktisk taget, ifølge Udtalelser af Autoriteter paa dette Omraade, er opnaaeligt. Det gjælder derfor om at faa begyndt paa Udryddelseskrigen; kunne vi ikke strax faa paabudt strænge Forholdsregler, saa lad os tage imod mildere til at begynde med. Det drejer sig her om store Værdier for det danske Landbrug.